

СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ БІРЖОВОЇ ТОРГІВЛІ*Запорізька державна інженерна академія, кафедра ЕП*

Розвиток великого виробництва вимагає ринку, здатного реалізувати значні партії товару. Зміна форм розничної торгівлі призвела до необхідності створення організованого ринку з притаманними йому ознаками: наявність правил торгівлі, наявність місця торгівлі – місце зустрічі продавців і покупців у визначений час, саморегулювання та державне регулювання, і наявність керівного органу. Біржова діяльність є самостійною формою комерційної діяльності, яка орієнтована на одержання прибутку і являє собою цілеспрямовані види роботи з підготовки і проведення торгівлі особливими видами товарів за встановленими правилами.

Біржа – це організований, регулярно діючий ринок, на якому відбувається торгівля цінними паперами, оптова торгівля товарами за стандартами чи зразками, валютою за цінами, які офіційно встановлюються на основі попиту та пропозиції.

Виділяють такі головні функціональні особливості біржі: чітко визначений предмет торгівлі; проведення торгів на постійній основі; форми організації торговельних процесів.

За твердженням істориків перша в світі біржа з'явилася в 1531 р. в Антверпені (Бельгія). На будівлі відкритої тут біржі був напис: »Для використання торговими людьми всіх народів і мов». Отже, можна вважати першу товарну біржу і міжнародною. Сучасники називали цю біржу »нескінченим ярмарком». У 1549 р. виникають біржі в Ліоні та Тулузі (Франція), а потім - у Лондоні (1565). В Японії біржі з торгівлі рисом з'явилася в 1790 р., а в США перша біржа вийшла у 1848 р. в Чикаго. У розвитку світової біржової торгівлі можна виділити 5 етапів. На першому етапі (з 1531 р.) біржова торгівля здійснювалася в обмеженій кількості країн, носила локальний характер. На товарних біржах здійснювалися операції тільки на реальний товар з негайним постачанням і за готівковий розрахунок. На другому етапі (з 1830р.) почали здійснювати операції на реальний товар з постачанням його в майбутньому. Цей етап пов'язаний з періодом промислової революції, коли мало місце величезне розширення попиту на сировину і продовольство. Поява операцій на термін з реальною продукцією гарантувала постачання товару необхідної якості в потрібний термін за цінами, які забезпечували можливість отримання прибутку, що дозволяло фірмам наперед визначати свої потенційні витрати виробництва. Такий тип біржі сприяв просуванню величезних і дедалі зростаючих товарних мас від виробника до споживача з найменшими витратами праці та капіталу. Третій етап (з 1865 р.) пов'язаний із впровадженням у біржову практику ф'ючерсних операцій. Стандартизація біржової торгівлі призвела до появи біржового ф'ючерсного контракту, тобто контракту на постачання біржового товару через певний термін у майбутньому. Четвертий етап (з 1910 р.) пов'язаний з розробкою і впровадженням механізму страхування цінового ризику. Вперше він одержав свою практичну реалізацію в 1920 р. на біржах США при закупівлях бавовни, що направлялась до Великобританії. П'ятий етап (з 1984р.) - це поява нового виду біржових операцій - опціонних. На сучасному етапі світову біржову торгівлю представляють 50 товарних бірж. Основний обсяг торгівлі приходить на США – 84 % загального обсягу світової біржової торгівлі, на біржі Великобританії – 8% і на біржі Японії – 6 %.

До біржових країн прийнято відносити також: Канаду, Австралію, Бразилію, Францію, Німеччину. У деяких країнах немає товарних бірж (Італія, Іспанія, Греція, Туреччина, Португалія). Провідними біржами світу за кількістю здійснюваних щорічно угод є: Чиказька торгова біржа – 150 млн; Чиказька товарна біржа – 35 млн; Нью-Йоркська товарна біржа – 32 млн; Паризька біржа «МАТІФ» – 25 млн; Лондонська біржа металів – 10 млн угод на рік.

Список використаної літератури:

1. Белявцев М.І., Шестопалова Л.В. Інфраструктура товарного ринку/ М.І. Белявцев, Л.В. Шестопалова. — Київ: Центр навч. літ., 2005. — 416 с.

2. Завора Т. М., Леус Н.П, Основи біржової діяльності: Опорний конспект лекцій. — Полтава: ПолтНТУ, 2009. – 109 с.